

رسالت مادری و همسری از دیدگاه قرآن و روایات

نویسندگان:

دکتر محمد جواد کوچک یزدی

(عضو هیات علمی دانشگاه پیام نور)

ملیحه شاکری

(کارشناس ارشد علوم قرآن و حدیث)

دکتر علی نبی الاهی

(نویسنده و پژوهشگر)

شرکت انتشارات توس

سرشناسه	کوچک بزرگ، محمد جواد، ۱۳۷۷ -
عنوان و نام پدیدآور	رسالت مادری و همسری از دیدگاه قرآن و روایات/ نویسندگان محمد جواد کوچک بزرگ، ملیحه شاکری، علی نبی‌اللهی
مشخصات نشر	یزد: نور و قلم، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری	۱۵۴ ص.
شابک	978-964-93878-3-3
وضعیت فهرست نویسی	فهرست شده
زادداشت	کتابنامه.
موضوع	زنان (همسر) - جنبه‌های مذهبی - اسلام
موضوع	Wives - Religious aspects - Islam
موضوع	زنان (همسر) - احادیث
موضوع	Wives - Hadiths
موضوع	زنان (همسر) - راه و رسم زندگی.
موضوع	Wives - Conduct of life
موضوع	مادری - جنبه‌های مذهبی - اسلام
موضوع	Motherhood - Religious aspects - Islam
شناسه افزوده	نبی‌اللهی، علی، ۱۳۵۲ -
شناسه افزوده	شاکری، ملیحه، ۱۳۵۷ -
زده بندی کنگره	BP141/5 (92.59) 92
زده بندی دیویی	297/214
شماره کتابشناسی ملی	9812701

انتشارات توس و قلم

رسالت مادری و همسری از دیدگاه قرآن و روایات

مؤلفان: دکتر محمد جواد کوچک یزدی - ملیحه شاکری - دکتر علی نبی‌اللهی

ناشر: توس و قلم.

طرح جلد: گروه نرم افزاری چاپک. ایران. یزد

صفحه آرا: گروه نرم افزاری چاپک. ایران. یزد

نوبت چاپ: اول. ۱۳۹۶

شمارگان: ۵۰۰

قیمت: ۱۶۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۹۳۸۷۸-۳-۳

۱۱	..... مقدمه
۱۵	..... فصل اول: چارچوب نظری بحث و اصول و مبانی حاکم بر آن
۱۷	..... ۱-۱: اهداف دین از وضع قوانین خاص برای زنان
۱۹	..... ۱-۱-۱: مادری و همسری الگو
۲۳	..... ۱-۲: جامعه‌ای عاری از محرک‌های جنسی
۲۵	..... ۱-۳: تربیت فرزندان سالم
۳۲	..... ۱-۴: رضای مطلوب غریزه جنسی
۳۴	..... ۱-۵: ارضای باطن همسران
۳۶	..... ۱-۲: اصول روان‌شناختی حاکم بر بحث
۳۹	..... ۱-۲-۱: سازواری حجاب زن با روحیات زن و مرد
۴۴	..... ۱-۲-۲: سازواری روحیه زن با فرزند داری
۴۸	..... ۱-۲-۳: تناسب روحیه زن با زیبایی طلبی
۵۲	..... ۱-۲-۴: پاسخ به نیاز عاطفی کلامی زن
۵۶	..... ۱-۲-۵: تناسب روحیات زن با کار در خانه
۵۸	..... ۱-۲-۶: عدم تناسب روحیات زن با اشتغال (خارج از منزل)
۶۶	..... ۱-۳: اصول جامعه‌شناختی و برخی آسیب‌ها
۶۷	..... ۱-۳-۱: عدم دلبری زن، برای غیر همسر
۷۲	..... ۱-۳-۲: پوشش زن در جامعه

۳_۳_۱	پنهان کردن آرایش از نامحرمان	۷۴
۴_۳_۱	وقار در برابر نامحرمان	۷۶
فصل دوم: وظایف همسری و مادری		
۱_۲_۱	برخی وظایف همسری	۸۳
۱_۲_۱	سازگاری با همسر	۸۳
۲_۱_۲	گذشت	۸۸
۲_۱_۳	ایمان	۹۱
۴_۱_۲	اطاعت از شوهر	۹۶
۵_۱_۲	توبه	۹۷
۶_۱_۲	عبادت	۱۰۱
۷_۱_۲	صائمه بودن	۱۰۴
۸_۱_۲	نور چشم بودن	۱۰۵
۹_۱_۲	صالح بودن	۱۰۸
۱۰_۱_۲	حفظ غیب	۱۱۰
۱۱_۱_۲	یاری‌رسانی به شوهر	۱۱۲
۲_۲_۲	برخی وظایف مادری	۱۱۴
۱_۲_۲	اعتقادی	۱۱۴
۲_۲_۲	رفتاری	۱۲۱

فصل سوم: نتیجه گیری و پیشنهادات.....	۱۳۵
۳_۱: خلاصه و نتیجه گیری.....	۱۳۷
۳_۲: پیشنهادات.....	۱۳۹
منابع و مأخذ.....	۱۴۱

www.ketab.ir

مقدمه

اسلام دینی جامع است و این جامع بودن به دلیل داشتن برنامه و دستورهای کاربردی برای همه شئون زندگی انسان است به گونه‌ای که انجام آن‌ها انسان را از بروز ناهنجاری، سردرگمی و مواردی از این دست مصون می‌سازد، افزون بر آن که این برنامه‌ها، راهبرد مؤثری در تنظیم ارتباطات با جامعه انسانی (ارتباط انسان با خدا - خود - هستی و جامعه) به شمار می‌رود، از جمله ارتباط انسانی ارتباط وی با هموعان خود است که از آن با عنوان جامعه یاد می‌شود، از آنجا که انسان وجودی اجتماعی و ناگزیر از تعاملات با دیگر هموعان است، اهمیت این مسئله و به نظر روانی مختلف آن اهمیتی دوچندان می‌یابد، در همین راستا می‌توان به ارتباط بین هموعان اشاره کرد که دارای جنبه‌ها و نیز حساسیت‌های ویژه است که توجه بدان‌ها بسیار حساس است، چه بدون آن شاهد گسست در نهاد مقدس خانواده و بروز آسیب‌های مختلفی از جمله آسیب‌های روحی روانی خواهیم بود که پیامدهای آن بر فرد و اجتماع، بر کسی پوشیده نیست، از این رو می‌توان گفت که در سایه تدوین و عملیاتی سازی برنامه مناسب برای همسران، می‌توان به زندگی مطلوب و غاری از اختلال و ناهنجاری دست یافت، امری که دانشمندان و به‌ویژه جامعه‌شناسان، سعی در ارائه برنامه جامع زندگی برای همسران و در ادامه راهکارهایی برای جلوگیری از بروز اختلالات یادشده دارند.

ما معتقدیم که دین مبین اسلام دارای برنامه‌های یادشده و نیز راهکارهای عملیاتی در جلوگیری از بروز ناهنجاری‌های پیش‌گفته است، اما راه دستیابی به آن‌ها چیست؟ بدیهی است کنکاش و پژوهش در آموزه‌های دینی راه دستیابی به آن است، از آنجاکه قرآن و نیز سنت اهل بیت (ع) جزو اصلی‌ترین منابع این آموزه‌ها به شمار می‌رود لذا بررسی آیات و روایات برای تحصیل موارد یادشده امری ضروری است.

با نیت به اینکه موارد یادشده از گستره وسیعی برخوردارند لذا برای سهولت در کار و نیز نتیجه‌گیری مورد استفاده و کاربردی، در این نگاشته تنها به موضوع وظایف و رسالت‌هایی که بر عهده زنان به‌عنوان مادر و همسر نهاده شده پرداخته خواهد شد بدیهی است رصد و تفحص این موارد و در ادامه استقصا و اصطیاد راهکارهای عملیاتی شدن این موارد در زندگی زناشویی و خانواده، افزون بر استحکام و بقای نهاد مقدس خانواده، از بروز ناهنجاری‌ها، گوناگون ناشی از عدم رعایت آن‌ها نیز جلوگیری خواهد نمود.

ناگفته پیداست محققان به باری را بر این راه تلاش‌های شایان تقدیری برای رسیدن به موارد بالا از خود نشان داده‌اند که این نگاشته نیز به‌توسیعه میراث دار آن‌ها به شمار می‌رود، چراکه بررسی‌های گوناگونی هم در روایات و هم درباره آیات کریمه قرآن در این زمینه انجام پذیرفته، اما این مسئله به معنای آن نیست که پژوهش در این زمینه دیگر ضرورتی نداشته یا اینکه برداشت از این آموزه‌ها به موضوعیتی نخواهد داشت، بلکه باید گفت این منابع همچنان برای برداشت‌های روزآمد، بایس و ظرفیت داشته و پژوهشگران با توجه به توانمندی و رویکرد خاص خود می‌توانند بر این دریای بیکران بهره گرفته، هم خود و هم دیگران را در این زمینه سیراب سازند، این مسئله به‌ویژه درباره قرآن کریم مصداق بیشتری می‌یابد چراکه قرآن کریم در حیات و توسعه انسانی و در همه اعصار و زمان‌ها جریان و سریان دارد همچنان که خورشید و ماه در جریان و سریان‌اند همچنان که روایتی به این مسئله تصریح دارد، (صفار، ۱۴۰۴، ج ۱: ۱۹۶) بر این اساس ممکن است تحقیق بر روی آموزه‌های مورد نیاز امروزی از قرآن نتایجی به دست دهد که تحقیقات گذشته که متناسب با شرایط روز خود نگاشته شده‌اند آن نتایج را در بر نداشته باشند.

رسالت مادری و همسری از دیدگاه قرآن و روایات

از سوی دیگر انسان موجودی است اجتماعی و ناگزیر از تعاملات اجتماعی، جامعه بزرگ هم متشکل از جامعه کوچک یعنی همان خانواده است، براین اساس می‌توان گفت خانواده همان بن‌مایه و تشکیل‌دهنده جامعه انسانی است، اما مسئله مهم در این میان، تعاملات افراد خانواده با یکدیگر است که این مسئله بایستی بر پایه قوانین و مقررات خاصی باشد چراکه هر یک از افراد خانواده دارای حقوق متقابلی هستند که رعایت آن استقرار و پیوند هر چه بیشتر اعضا با یکدیگر و مانایی بنیان خانواده و نیز جلوگیری از برر آن‌ها را در بر خواهد داشت.

از جمله افراد که بایستی حقوق یادشده را در حق دیگر اعضا رعایت کند زن خانواده است که گاه دارای پیشیت مادری نسبت به فرزندان و گاه دارای جنبه همسری نسبت به شوهرش است. البته ناگفته نماند که اساساً حق همیشه دوطرفه است بدین معنا که اگر فردی به گردن دیگری حق داشته است آن دیگری نیز حتماً حقوقی به گردن وی خواهد داشت، اما از آنجاکه این تعاملات در حد تبیین بایستگی‌ها و رسالت مادری و همسری (زن) است لذا موارد مطروحه در باره نائل به عنوان همسر و مادر خواهد بود.

از سوی دیگر دین ما برای همسران منتهای احسان و مصلحت‌ها را در نظر گرفته که این وظایف ایشان را، هم در زندگی خودیاری می‌کند و هم برنامه‌ای برای ایشان است تا خود و خانواده را به سعادت دنیایی و اخروی به‌صورت نائل کنند و این مهم تنها در پرتو انجام دستورات یادشده امکان‌پذیر خواهد بود.

در دین مبین اسلام، از جمله منابعی که می‌توان با استفاده از آن‌ها به موارد یادشده دست‌یافت مصحف شریف یعنی قرآن کریم و نیز روایات است، بدین ترتیب فهم بهتر و کامل‌تر از قرآن در پرتو دیدگاه‌های مفسران و برداشت‌های متخصان قرآنی و قرآن‌پژوهان حاصل خواهد شد.